

Broj 124. kolovoz, 2019.

GLASNIK

Kotorvarošskog kraja

Pljusak

Pogodi me pljusak mojih dana,
Zaustavi uspon hoda moga
Pa se trgoh pun životnih rana
Usred tame i skončanja svoga.
Tek tad stavih, sa sobom umujući
Prst na čelo, s usnama bez riječi.

Nije lako kad se čovjek nađe
U nemoći gdje ga bilo nije,
Duh bi htio tijelo da se kreće,
Al ne ide ništa kao prije.
Sve nastaje, raste i nestaje,
Žilav život vječno će da traje

I to vrijeme što sadržaj gnječi,
Što ga kuha i u zemlju baca,
Sve nastoji nastanak da spriječi.
Al uzalud, tu zanijeme riječi.
Vječni prostor i vrijeme što traje
Neće stati, sve živo nestaje.

*Iz zbirke pjesama "Žubor duše"
našeg pisca, pjesnika Josipa Joze
Marića iz Pule*

Izdavač:

Župni ured Rođenja B. D. M.

78220 Kotor Varoš

Tel./fax: 051 785 050

E-mail: mladi-kotorvaros@blic.net

www.kotorvaroskadolina.com

Redakcija: Viktorija Barišić, Luca Koroman, fra Zoran Mandić, fra Juro Tokalić, fra Anto Šimunović, fra Petar Karajica, fra Marko Bandalo, fra Stipo Karajica, fra Stipo Marčinković

Glavni urednik: Fra Zoran Mandić

Tehnička obrada: Viktorija Barišić

Tiraž: 300 primjeraka

Tiska: JU "Centar za kulturu, sport i informiranje" Kotor Varoš

Časopis izlazi dvomjesečno

Cijena: 2 KM

Sveti Leopold

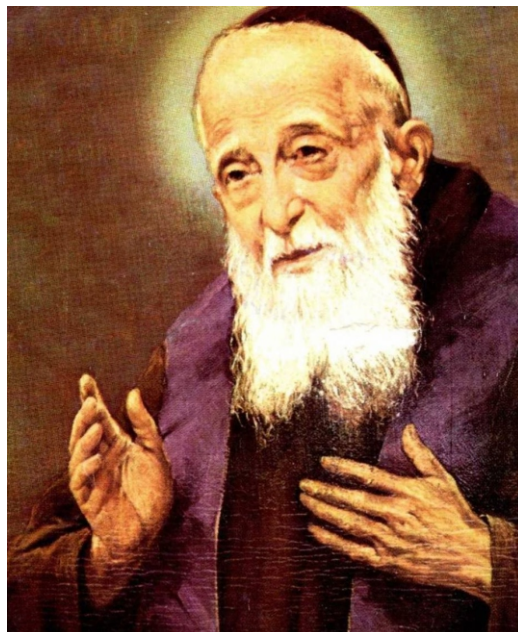
Vjeru! Imajte vjeru! Bog je lijek i liječnik! Sveti Leopold Bogdan Mandić

U nedjelju, 12. svibnja 2019. svečano je proslavljen sv. Leopold Bogdan Mandić u filijalnoj crkvi u Zabrdju. Misno slavlje predvodio je fra Zoran Mandić.

U prigodnoj propovijedi fra Zoran je istaknuo lik i djelo sv. Leopolda. Iako tijelom neugledan i odbačen od braće sv. Leopold će postati onaj kojemu će se slijevati mnoštvo po riječ utjehe i ohrabrenja; od običnih do uglednih i moćnih ljudi onoga vremena.

U susretu s njim, ljudi su osjećali što znači susret s ljubavlju i milosrđem i od njega su odlazili bitno drugačiji. Kao dugogodišnji neumorni ispovjednik sv. Leopold je sve svoje molitve, žrtve, napore prinosisio na nakanu: "Da svi budu jedno!" Stalno je molio Boga, da se pravoslavci i katolici ne sukobljavaju, već da se sve bolje slažu. Svetog Leopolda je krasila molitva, suosjećanje i utjeha.

Nakon svete mise za sve prisutne bio je ručak, koji su pripremili Zabrdci. Okupio se veći broj vjernika.

Viki

Interesantne i vesele radionice

Projekt "Poštujmo žene iz ruralnih područja" financira Europska unija, a provodi Caritas Biskupije Banja Luka u suradnji s Caritasom Austrije nastavlja i dalje djelovati. U župnom uredu Kotor Varoš, 16.05.2019. održana je posebno zanimljiva i interesantna radionica. Imala je edukativni naglasak. Polaznice su svoje želje iskazale fotografijama tako što su iz časopisa izabrale sliku koja predstavlja njihovu želju. Potom su, stavljajući fotografije na papir, te želje

objašnjavale. Bilo je zanimljivo i veselo slušati njihove želje. Kreativni dio je također bio zanimljiv jer smo ponovo radile tehniku decoupage (izrezivanje dijelova – komadića iz novina i sl., pa od njih onda nastaje izrada slike).

Koordinator projekta Caritasa i volonteri pripremaju i realiziraju besplatne edukativne i kreativne radionice s ciljem podizanja svijesti o temama: prava, nenasilje, zdravlje itd., te učenja vještina da bi poboljšali konkurentnost žena na tržištu rada. Kad je riječ o edukativnim radionicama, one obrađuju različite teme poput komunikacije, aktivnog slušanja, rješavanja konflikta, zaštite ženskih prava.

Održali smo još jednu radionicu prije ljetnih odmora 27.6.2019. i završavali smo izradu svojih kutija. Bilo je veselo, jer smo, družeći se, nešto i naučile.

Radujemo se svakoj sljedećoj radionici.

Viki

Blagoslov polja i svete mise na grobljima u župama Kotorvaroške doline

Ovogodišnji blagoslov polja i sv. mise na grobljima započeli smo 23. travnja na Jurjevo svetom misom i blagoslovom polja na groblju Slatini a završili 20. lipnja 2019. na groblju u Draguljićima.

Obredi blagoslova polja drže se od davnina po grobljima, tako da svako groblje ima svoj blagoslov.

Lijepo vrijeme, želja za blagoslovom i grobovi, uz zazive Svih Svetih, te molitva za otklanjanje od različitih nepogoda, privukli su one koji drže do svetih običaja i uvjerenja da je Bog Stvoritelj, da sve uzdržava i svime upravlja.

Najposjećenija groblja i najveći broj vjernika bio je na grobljima Čepak, Zabrdje i Podbrđe. Na grobljima Viševice i Zagrađe nije bilo blagoslova i svetih misa, jer nije bilo vjernika.

Nakon svetih misa i blagoslova na većini groblja bio je pripremljen ručak za sve nazočne a

za to su se pobrinuli sami vjernici uz pomoć ljudi koji vode brigu o grobljima.

Hvala svima koji su sudjelovali na uređenju i čišćenju te u pripremi ručka za „užinare“.

Viki

Tijelovo ili Brašančevo

Tijelovo se u nekim hrvatskim krajevima zove i Brašančevo, a naziv potječe iz 18. stoljeća. Riječ Brašančevo dolazi od riječi brašno, od čega se pravi kruh, a kruh u pretvorbi u svetoj misi postaje Kristovo Tijelo. Blagdan je ujedno spomen na ustanovljenje Euharistije na Posljednjoj večeri, na Veliki četvrtak prije muke Isusa Krista.

U danima Velikog tjedna, odnosno tjedna uoči Uskrsa, nisu primjerene nikakve svečanosti te je zbog toga Tijelovo dobilo termin na Prvi četvrtak po okončanju uskršnjeg razdoblja. U crkvama i svetištima organiziraju se i Tjelovske procesije. Prva Tjelovska procesija održana je u Kölnu sedamdesetih godina 13. stoljeća, a taj se običaj u 14. stoljeću proširio po mnogim katoličkim zemljama. U procesiji svećenik u monstranci (pokaznici) nosi posvećenu hostiju, dok puk pjeva, moli i nosi cvijeće.

Mi smo imali svete mise na taj dan u Zabrdju i Kotor Varošu. U župi Vrbanjci taj dan bila je misa i blagoslov polja na groblju u Draguljićima. Kako je inače taj dan neradni u Hrvatskoj i drugim Europskim zemljama bio je okupljen veći broj vjernika na svetim misama.

Viki

Petrovo u Bilicama

Na lijep i sunčan dan 29.06.2019. u Bilicama na groblju okupio se veliki broj Bilćana i ostalih štovatelja sv. Petra i Pavla. Misno slavlje predvodio je fra Marko Bandalo uz koncelebraciju fra Zorana Mandića.

U svojoj propovijedi fra Marko je oslikao likove ove dvojice Velikana crkve i istaknuo njihovu ulogu u nastanku crkve i širenju radosne vijesti. Obojica su imali dva imena, što je znak njihove promjene u životu. Šimun - Petar bio je promjenljive naravi, ali u ključnim trenucima, iako je svoga Učitelja zatajio,

ispovjedio je svoju vjeru u njegovo Božanstvo i dobio jamstvo da će na temeljima njegove vjere biti sagrađena crkva. Savao - Pavao je bio i školovani i gorljivi progonitelj Isusovih sljedbenika, a nakon obraćenja veliki Apostol koji je pronio Radosnu vijest širom tadašnjeg poznatog svijeta.

Na kraju svete mise za sve prisutne pripremljen je ručak a mnogi Bilćani su otišli obići svoje kuće. U Bilicama ima već nekoliko obnovljenih kuća, a prošle godine Bilice su dobile i struju.

Viki

Ljetovanje djece i mladih

I ove godine tj. šestu godinu zahvaljujući našem dobročinitelju gospodinu Jošku Berketu djeca i mladi naše župe imali su priliku ljetovati u Kaštel Kambelovcu.

Djeca u pratnji roditelja i s našim gvardijanom fra Antom Šimunovićem boravila je od 30.6. do 6.7. ove godine.

Bili su smješteni u apartmanima velikog dobročinitelja i gospodina Kaštela Joška Berketa, u sklopu kojih se nalazi i njegov restoran „Marina“. Marina Kaštela već nekoliko godina provodi program ljetovanja za djecu slabijeg imovinskog statusa, posebno djecu iz BiH, koja nemaju Fimamcijske mogućnosti doći na more. Tijekom ljeta grupe se izmjenjuju svaki tjedan pa tako kroz njihove apartmane prođe godišnje više stotina osoba obuhvaćenih tim programom.

Osim što je djeci osiguran smještaj i hrana osiguran im je i besplatan prijevoz jer svake godine gospodin Željko Mamić dođe s mini busom odveze i vrati djecu.

Djeca su kao i ovih proteklih godina došla oduševljena i ovo ljetovanje će im zbilja ostati u lijepom i nezaboravnom sjećanju, a gospodinu Jošku još jednom veliko hvala.

Viki

Odlazak fra Jure iz Kotorvaroške kotline

U našoj franjevačkoj provinciji Bosne Srebrene svake tri godine imamo personalne promjene. Tako se dogodilo i ove godine. Po Odluci Uprave naše provincije BS naš fra Juro Tokalić odlazi za župnika u svoju rodnu župu Dobretići, a upravljanje župama Sokoline i Vrbanjci preuzima fra Zoran Mandić. Od sada pa u buduću fra Zoran će biti sam na području ove tri župe.

Našem fra Juri od srca zahvaljujemo za rad u našem kotorvaroškom kraju i zazivamo obilje Božjeg blagoslova na njega i njegovo buduće djelovanje ma gdje god bio.

Fra Zoran Mandić

Proslavljen patron župe sv. Ante u Dobretićima

U utorak i srijedu, odnosno 12. i 13. lipnja u Dobretićima je tradicionalno i ove godine proslavljen patron župe: Sv. Anto Padovanski, prezbiter i crkveni naučitelj. Blagdanu je prethodila trodnevica tj. priprava na kojoj su se vjernici mogli ispovjediti, pričestiti, dati svoj prilog za sv. mise i obaviti druge zavjete i pobožnosti Svecu cijelog svijeta. Iako, još uvijek, raseljeni diljem svijeta, mnogi su Pougarc i došli svojim kućama iz susjedne Hrvatske, Slovenije, Švicarske, više zemalja EU, među kojima je i Luca rođ. Pršlja, sad udata Jagodić iz Njmačke, koja je nakon gotovo trideset godina ponovno došla u svoj rodni kraj Pougarme, gdje se vidjela sa svojim sestrama Mandom Cica iz G. Bogićevaca i Ivkom Dražetić koja živi u Vitovlju, te drugom mnogobrojnom rodbinom, susjedima i prijateljima.

Vidjeli smo i uz put sreli dosta vjernika susjednih župa Podmilačja, Jajca i Središnje Bosne kako pješice idu u Pougarme, a neki među njima hodočastili su bosni. Osim pješaka i kolone automobila slijevale su sa svih strana, počevši od ranog jutra, pa sve do svečanog misnog slavlja, koje je u lijepo ispunjenom crkvenom dvorištu, predvodio, fra Miljenko Mika Stipić trenutno na službi u Švicarskoj, uz koncelebraciju desetak svećenika, među kojima su bili gvardijan jajačkog samostana i jajački dekan fra Anto Šimunović, zatim fra Goran Barešić, župni vikar iz susjedne župe i svetišta Sv. Ive Krstitelja u Podmilačju, uz više naših svećenika Pougarača te dr. fra. Dragu Bojića, fra. Juru Tokalića, fra. Juru Aščića, fra. Ivanka Vuka, fra Juru Stipića i našeg župnik fra

Krešimira Vukadina u ulozi domaćina.

Ljepoti misnog slavlja uveliko su pridonijeli čitači: časna sestra Radmila Ilinović i Mara Crnoja, kao i mješoviti pjevački zbor iz Jajca predvođen časnom sestrom Dubravkom Dropulja, čiji su glasovi zaista ispunjali i onako prepuno crkveno dvorište.

Po ugodnom, a i promjenljivom vremenu - kakvo prevladava ovog proljeća te 20°C, odgodom kiše i prelijepom prirodnom ambijentu, posve nadahnuto propovijedao je fra Miljenko. On je u prigodnoj propovijedi iznio pojedine detalje iz životopisa Sv. Ante, uspoređujući ga s današnjim načinom života, a u glavnom dijelu propovijedi govorio je, na sebi svojstven i šaljiv način, o moralu, poštenju, ljubavi te pozvao sve nazočne da po primjeru ovoga, u narodu, omiljena sveca nastoje više moliti, slaviti, opraštati, ljubiti, zahvaljivati te upozorio raseljene Pougarme i mlade naraštaje da ne zaboravljaju svoje pougarske korijene i da se vrate u ovaj prelijepi kraj. U završnom govoru župnik fra Krešo Vukadin je izrekao riječi zahvale svima onima što su, na bilo koji način, pridonijeli i pomogli u organizaciji ove svečane proslave te pozvao na nastavak druženja uz zajednički ručak sa svećenicima, za sve prokarature, kao i ekonomsko i pastoralno vijeće, uzvanice i goste.

Opće narodno veselje, uz čuvanje narodnih običaja Poslije misnog slavlja okupljeni ljudi iskoristili su lijepo vrijeme za nastavak zajedničkog druženja i čašicu razgovora ispred crkve. A kasnije i ispod samih šatora, gdje su vrijedni ugoštitelji pripremili dovoljno jela i pića za sve nazočne. Nastavilo se tako opće narodno veselje, uz tradicionalni pougarski bečarac kojeg naši ljudi uvijek rado zapjevaju te igranje narodnih kola u koje se uhvati veliko i malo. Naš narod, iako raseljen daleko od rodnog kraja, zna čuvati svoju vjeru, voli druženje, igru, zabavu i pjesmu te tako lijepe običaje čuva od zaborava. Razgovarao sam s mnogima od pristiglih i svi su bili sretni i izrazili svoje zadovoljstvo što su makar na trenutak u svom rodnom kraju i među svojim svijetom i kažu: jedva čekaju slijedeće ljeto i novu prigodu da se sretnu, okupe i zajednički provele u rodnom zavičaju. Dobri domaćini su po starom običaju poslije zajedničkog druženja pozvali goste svojim kućama na ručak.

Održana svečana sjednica OV Dobretići

Treba napomenuti da je ovih dana, osim svećenika, našu malu općinu Dobretiće posjetilo dosta osoba iz kulturnog, javnoga i političkog života sa svih razina vlasti BiH i R. Hrvatske, počevši od općinske, preko županijske i entitetske, kao što su ministri u Vladi ŽSB, ministrica prosvjete, znanosti, kulture i športa gospođav Katica Čerkez, ministar zdrastva Nikola Grubešić i ministar pravosuđa i uprave Jozo Budeš koji su bili na misi uočnici. Svečani dio općinskog slavlja započeo je polaganjem vijenaca, paljenjem svijeća i odavanjem dužne počasti svim poginulim braniteljima na središnjem spomen obilježju ispred zgrade općine Dobretići.

Potom je u konferencijskoj dvorani, održana svečana sjednica Općinskog vijeća Dobretići, uz veliki broj gostiju i zvanica iz javnog i društvenog života. Mnogobrojne političke predstavnike, koji su jučer i danas posjetili općinu Dobretiće predvodila je predsjedateljica Doma naroda F BiH, gospođa Lidija Bradara, ujedno izaslanica gospodina Dragana Čovića; zatim pomoćnik u ministarstvu regionalnog razvoja i fondova europske unije u Vladi Republike Hrvatske; gospodin Davor Huška dugogodišnji gradonačelnik prijateljskog Grada Pakraca i veliki prijatelj nas Pugaraca; pa zastupnici u saboru županije Središnja Bosna gospoda Ljupko Sučić i Anto; predsjednik općinskog vijeća općine Jajce, gospodin Ivo Šimunović s vijećnicom gospođicom Dragicom Lukić; predsjednica općinskog vijeća općine Travnik gospođica Vlatka Lukić; tajnik općinskog vijeća općine Vareš gospodin Leon Pavlović; vijećnik skupštine općine Kotor Varoš, gospodin Nedeljko Perić; predsjednik općinskog vijeća našeg prijateljskog grada Pakraca gospodin Miroslav Ivančić sa suradnicima; gradonačelnik grad Daruvara gospodin Damir Leniček sa suradnicima; načelnik općine Gornji Bogićevci gospodin Pavo Klarić sa suradnicima; načelnik općine Končanica gospodin Zlatko Bakunić sa suradnicima; pomoćnik regionalnog ravnatelja Hrvatske pošte Mostar, gospodin Zvonimir Vrbaneć; voditeljica poslovnice HP Jajce gospođa Danica Pršlja, upravitelj poslovnice elektroprivrede Hrvatske zajednice Herceg Bosne u Dobretićima gospodin Marijan Tokić; načelnik policijske uprave Jajce gospodin Bare Pršlja;

tehnički ravnatelj rudnika Boksita Jajce gospodin Željko Bojčetić; ravnatelj osnovne škole Braće Jezerčić Jajce gospodin Igor Lacić; predsjednik HVIDR-e Dobretića gospodin Tomo Davidović; predsjednica Kulturno umjetničkog društva Pugarje iz Daruvarskog Brestovca; Slobodan Pejčin, predsjednik HDZ-a Dobretići; gospodin Anto Sivonjić i predsjednik HDZ 1990 Dobretići gospodin Juro Jurišić te drugi dužnosnici i predstavnici društvenog i političkog života naše općine.

Uz pozdrave i svečano obraćanje domaćina, predsjedajućeg OV Marka Idžanovića, i načelnika općine Ive Čakarića, koji je goste upoznao s poviješću našeg kraja i općine Dobretići te kazao da se na ovim prostorima u 13. stoljeću, točnije 1244. u zlatnoj buli Bele 4. spominje župa Mel podno Vlašića, koja je vjerojatno bila smještena u današnjem pugarском selu Melina. Do kada je egzistirala, nije poznato.

Današnja župa Dobretići, kao samostalna, spominje se prvi put 1672. u crkvenim kronikama, dok se 1630. godine u sastavu župe Jajca spominju „Dobretići – kraj između Jajca i Travnika“. Dobretići spadaju u jednu od starijih, a u ono vrijeme, i brojnijih župa franjevačke provincije Bosne Srebrene.

Župa i općina Dobretići dobili su naziv po plemićkoj obitelji Dobretića koja se padom Bosne 1463. godine u bijegu pred Osmanlijama nastanila na ovim područjima. Naš predak Stipan Dobreta tada je fermanom od sultana dobio pravo na ove prostore, pa su Dobretići etnički najčišća, a trenutno najnenaseljenija općina u Bosni i Hercegovini.

Kroz povijest Dobretići su bili poznati po velikom broju svećeničkih zvanja, mahom iz same obitelji Dobretića. Tako da su dali više od 50 svećenika: biskupa fra Marka Dobretića te biskupa fra Paškala Vujčića. Povijest se ponavlja i ponovno Dobretići naveliko daju svoje sinove i kćeri u duhovna zvanja.

Na ovom prostoru prije Domovinskoga rata živjelo je oko 5 000 stanovnika, isključivo Hrvata, a gotovo još toliko u dijaspori. U Domovinskom ratu Hrvati sa ovih prostora su protjerani, a domovi popaljeni. Dobretići su šesta najrazrušenija općina BiH sa 86% srušenih objekata. Više od 1 000 dana okupacije, pa je kasnije povratak stanovništva tekao teško i sporo, za većinu nažalost nikako. Mnogi Pougarcji su se uglavnom snašli u Republici Hrvatskoj i drugdje.

Ni činjenica da smo dobili vlastitu općinu 1998. godine nije pomoglo da ovaj kraj napokon ozbiljnije zaživi. Ipak, da nije bilo osnutka općine, ovdje danas vjerojatno ne bi bilo nas i bilo bi upitno čija bi danas ovo zemlja bila i tko bi ju uživao? Posljednji popis stanovništva iz 2013. godine kazao je da ovdje živi 1 629 stanovnika, mada je stvarno stanje daleko manje. U Dobretićima je danas borba za svako dijete, svaku mladu obitelj i za svako radno mjesto. Neka nam zaštitnik naše župe Sveti Anto dadne mudrosti i sačuva nas na ovim prostorima, kao što nas je sačuvala u mnogo težim vremenima.

Općina Dobretići ima mnogo prijatelja, naročito u Republici Hrvatskoj gdje živi veliki broj naših Pougara. Jedna od njih je i općina Končanica koja se nalazi u zapadnoj Slavoniji, nadomak lijepog grada Daruvara.

U općini Končanica nalazi se nekoliko desetaka pougarskih obitelji. Od 2009. godine u Končanici djeluje i Hrvatsko kulturno umjetničko

društvo Pougjarje, čiji su prisutni predstavnici gromoglasno pozdravljeni. Na prostoru općine, do sada su održali 20 različitih manifestacija. To nikako ne bi moglo biti moguće bez svesrdne potpore općine Končanica i njezina načelnika gospodina Zlatka Bakunića. Općina je društvu dala na upravljanje dom kojeg su Pougarcji uz veliku pomoć općine uspjeli renovirati i za svoje potrebe opremili.

Upriličen je svečani čin samog potpisivanja trajne Povelje o bratimljenju s općinom Končanica, koja je tim činom postala druga općina, uz Grad Pakrac s kojim naša općina Dobretići ima uspostavljene prijateljske odnose i potpisane Povelje o trajnom bratimljenju.

Nakon potpisivanja Povelje, načelnici Bokunić i Čakarić iskazali su želju i nadu za što boljom suradnjom općina, od danas i službeno prijateljskih. Ove je godine po prvi put u svojoj dvadesetogodišnjoj povijesti općina Dobretići usvojila Pravilnike i odluke o javnim priznanjima i odlikovanjima. Ustanovljene su dvije nagrade: Povelja za počasnog građanina općine Dobretići te plaketa općine Dobretići.

Plaketa općine Dobretići dodjeljuje se predsjedniku HDZ-a BiH gospodinu Draganu Čoviću, za neizmjerni doprinos i zalaganje prilikom izgradnje regionalnog asfaltnog puta Dobretići-Jajce. Istu je preuzela njegova današnja izaslanica, gospođa Lidija Bradara.

A Povelja počasnog građanina općine Dobretići dodijeljena je sveučilišnom profesoru gospodinu dr. Vladi Pandžiću za nesebičan doprinos i zalaganje za Pougjarje u vrijeme i poslije Domovinskog rata. Nagradu je primio njegov prijatelj, gospodin Bare Pršlja, te pročitao dirljivo pismo gospodina Vlade Pandžića.

Tako je, dragi Pougarcji naši prijatelji, ovih dana bilo lijepo, makar i nakratko u našem Pougjarju. Što reći na samom kraju osim riječi zahvale. Veliko hvala svima vama koji ste na bilo koji način pomogli u organizaciji današnjeg druženja i prevalili dug put kako bi došli i posjetili naše lijepo mjesto, s nadom da se sljedeće godine vidimo u još većem broju.

Pogledajte i foto galeriju, kako biste pronašli i prepoznali sebe ili drage osobe. Lijep vam pozdrav i svako dobro želimo, ma gdje da ste, živi i zdravi nam budite.

Preuzeto facebook:Pougjarje u srcu

Proslava sv. Ive u Podmilačju

U Podmilačju kod Jajca u nedjelju i ponedjeljak 23. i 24. lipnja svečano je proslavljena svetkovina sv. Ivana Krstitelja, zaštitnika župe Podmilačje. Otvaranje proslave počelo je u nedjelju 23. listopada u 16 sati iznošenjem kipa sv. Ive u procesiji, nakon koje je slijedila sv. misa s pokorničkim bogoslužjem, koje je bilo i pola sata prije otvaranja. U 18 sati glavnu ili središnju sv. misu uočnicu - koju nazivamo bolesničkom, jer je s molitvama za bolesne - predvodio vrhbosanski nadbiskup i metropolit, kardinal Vinko Puljić. Koncelebriralo je petnaestak svećenika, među kojima je bio i provincijal Bosne Srebrene fra Jozo Marinčić, dok su ostali svećenici ispovijedali. Liturgijsko pjevanje predvodili su udruženi zborovi Jajca i drugih župa pod ravnanjem mladog svećenika i profesora glazbe fra Emanuela Maljuge Josića, uz harmonijsku pratnju s. Mire Biliznac. Sve je pozdravio podmilački župnik fra Filip Karađža, koji je, među ostalima, istaknuo kako je staru crkvicu sv. Ive sagradio Hrvoje Vukčić Hrvatinić 1411. godine, u zahvalu sv. Ivi za uspješno izgrađene obrambene zidine grada Jajca. U proslavi sv. Ive u Podmilačju sudjelovalo je više desetaka tisuća hodočasnika iz BiH, R. Hrvatske, Europe i svijeta. Među hodočasnici bili su i Kotorvarošani koji su, kao i svih dosadašnjih godina, sv. Ivi stigli pješice preko Sokolina, Skender Vakufa koji se danas zove Kneževo, i dubokog kanjona rijeke Ugra te selā župe Dobretići i obronaka planine Ranče.

Kardinal Vinko Puljić je na početku mise blagoslovio sve hodočasnike. A u propovijedi je, između ostaloga, istaknuo kako je sv. Ivo proročki lik koji nosi snažnu poruku. „Sa svih strana ljudi hrle u ovu dolinu rijeke Vrbasa da pitaju sv. Ivu što

nam je činiti? Jer, njega je, prema Bibliji, Bog na poseban način izabrao da ljude privede Bogu, da ih uputi na put Božji“, rekao je kardinal i potom naveo koji to sve ljudi dolaze pred sv. Ivu i što pitaju što im je činiti. A sv. Ivo svima odgovara u obliku pitanja. Tako Bogu posvećene osobe sv. Ivo pita: „Jeste li svjesni za kim ste pošli“? A bračne drugove pita: „Zar ste zaboravili što ste obećali pred Bogom, pred kumovima i pred svjedocima? Vaša ljubav je nestala. Vaša ognjišta su se osušila, jer su okrvavljena brojnim pobačajima. Vama je najvažnije javno mnijenje. Za sve imate vremena, a jedni za druge i za svoju djecu nemate. Dozvoljavate da vam se djeca truju svim i svačim. Zaboravili ste ili ne znate da samo čovjek čovjeka može odgojiti. Ne mogu čovjeka odgojiti bilo kakvi elektronski aparati“. Sv. Ivo pita i liječnike: „Pa zar ste zaboravili na zakletvu koju ste dali kad ste škole svršili, da ćete služiti čovjekovom zdravlju? Ne smije novac biti ispred toga. Ne smije interes biti ispred toga, čovjek mora biti u središtu!“ Odgovarajući učiteljima, sv. Ivo ih pita: „Zar ne znate da je vaše zvanje s ljubavlju mlade odgajati i pameti ih učiti“? Policajcima sv. Ivo kaže: „Vi ste čuvari reda – nemojte izgubiti taj osjećaj za red“. Vojnicima poručuje: „Vi ste oni koji mir gradite. Mir gdje će čovjek dostojanstveno živjeti“. Moćnike ovoga svijeta - a to su neki bankari koji na neki način uvjetuju cijelo društvo – sv. Ivo upozorava kako nije novac vrhovna vrijednost. Čovjek je najveća vrijednost. Novac i banke trebaju služiti da se čovjek ostvari u svojim pravima i dostojanstvu. Sv. Ivo opominje direktore i poduzetnike da ne otimaju sirotinjske plaće, da se ne bogate na sirotinji, jer 'oteto je proketo'. Trgovcima kaže: „Ne uzimaj ono što nije tvoje, kad zaradiš imaš pravo na to“. Novinare i medijske djelatnike upozorava: „Pozvani ste i poslani da svjedočite istinom koja služi čovjeku, s ljubavlju“. „Međutim, mi smo svjesni da toliki rade za one koji ih plaćaju da prenose polulaž i poluistinu i da tako truju javno mnijenje. I ne smiješ to kazati, jer time, ko biva, rušiš slobodu medija“, nadodao je kardinal Puljić. A, političarima sv. Ivo poručuje: „Vi ste poslani da radite za narod, da mu pomognete da se ostvari, a ne da vama narod robuje i služi“ reko je okupljenima, u ime Sv. Ive, kardinal Puljić koji je na

kraju mise predvodio klanjanje pred Presvetim.

Iako je kiša padala i za vrijeme mise Uočnice i nakon nje, mnogi hodočasnici su noć s 23. na 24. lipnja proveli pod otvorenim nebom u vrećama za spavanje ili jednostavno pokriveni dekama i jaknama.

A u ponedjeljak 24. lipnja već u 6, 30 sati počelo je ispovijedanje hodočasnika. Potom je slijedila sv. misa u 7 sati i ona u 8, 30 s molitvama za bolesnike koju je predvodio meštar bogoslova Franjevačke teologije u Sarajevu fra Danijel Nikolić.

Središnju hodočasničku misu u 11 sati, zvanu bolesnička, s molitvama za bolesne, predvodio je tajnik Franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Damir Pavić. U koncelebraciji je sudjelovalo dvadesetak svećenika, među kojima je bio i provincijal Bosne Srebrene fra Jozo Marinčić. Sve je opet pozdravio podmilački župnik fra Filip Karadža. I fra Damir je na početku ove mise blagoslovio sve hodočasnike.

U propovijedi je istaknuo kako čovjek ima istinsku slobodu samo onda kad živi s Bogom. Sv. Ivan Krstitelj ispunio je svoju životnu zadaću. Bio je i ostao je veliki čovjek i svetac zato što je imao Boga u svome srcu i u svome životu. Fra Damir je podsjetio na poruke koje je sv. Ivan upućivao svojim suvremenicima. Glede suvremenih kršćana fra Damir je kazao kako „izgleda da smo danas izgubili kompas; otuđili smo se i od Boga i od prirode i tko zna što će biti s nama“. Citirao je kako se „sloboda propagira u svijetu koji ne želi znati za Boga i Božje zapovijedi. Bog postaje vlastiti trbuh i ono što našim osjetilima godi. A kada čovjek izgubi

kompas, kada se odvoji od Boga, ne zna se gdje će završiti,“ poručio je fra Damir. Europu je usporedio s 'poludjelom staricom' koja se okrenula protiv Boga i Evandjelja. Stoga je, govoreći o europskim zakonima, nazvao ih bezbožnim, koji tvore 'parade ponosa', zakone o pobačajima, o eutanaziji, konvencije o istospolnim brakovima itd.

Fra Damir je istaknuo kako je pohvalno što hrvatski narod ima živu i jaku vjeru i ne gubi je. Ipak se zapitao što nam donosi budućnost, jer se čini kao da Hrvati polako nestaju iz BiH. Potaknuo je nazočne da provjeravaju stranke i ljude za koje glasuju. Istaknuo je kako se sablazan uvukla i u Crkvu, pa je sve zamolio da se mole za svećenike i da se ne odriču svoje vjere, ako ponekada vide nekog 'palog' svećenika. Nakon toga postavio je pitanje tko su danas uzori našim mladima? U tom smislu izrazio je svoju duboku zabrinutost kako će i gdje će hrvatski narod završiti s tim krivim 'smjerokazima' ne samo mladih nego i odraslih. Na kraju je fra Damir naveo četiri lijeka za istinski i pravi kršćanski život, a to su: stah Božji, krunica, euharistija i obraćenje srдца. Pri tom je istaknuo kako je svaki lijek pomalo gorak, a nuspojave znaju biti teške.

I fra Damir je na kraju ovog misnog slavja predvodio klanjanje pred Presvetim. A kiša, koja je i na ovoj misi kao za inat padala, i to 'k'o iz kabla', pružila je prigodu hodočasnici da pokažu svoju upornost i ustrajnost u nevoljama te duboku i nepokolebljivu vjeru u Boga i pouzdanje u zaštitu sv. Ive.

*Podmilačje, 24. lipnja 2019.
Stipo Marčinković*

Framaši sedmi put dali obećanje življenja Evandjelja po primjeru svetog Franje

U nedjelju, 16. lipnja ove godine dala sam obećanje da ću slijediti Isusa Krista po primjeru svetoga Franje te da ću svojim životom biti osoba u kojoj će moja braća i sestre moći prepoznati Isusa Krista.

Obećanje je dalo nas 27 braće i sestara u sopničkoj Frami, sedmi put od osnutka bratstva, pod svečanom misom u 18 sati, vođeni geslom "Duh istine upućivat će vas u svu istinu" (usp. Iv 16,13).

Euharistiju je predvodio fra Domagoj Šimić,

nacionalni duhovni asistent Frame Bosne i Hercegovine i povjerenik za Framu Provincije Svetog Križa – Bosne Srebrene. Pjesmom ga je uveličao Zbor Anima Una.

U početku mi je bilo teško bilo što obećati jer sam bila nesigurna i smatrala sam da neću moći ispuniti dano obećanje. Kasnije sam, razmišljajući i odlazeći na susrete, shvatila da to nije nešto što ne bih mogla živjeti i da postoji neki razlog koji me gura k tome da po prvi puta kažem u Frami "Evo me!".

Kad smo došli u crkvu i kada sam trebala izreći svoje ime, shvatila sam da ću time potvrditi svoje obećanje i da je moja sama prisutnost u cijeloj Frami dar Božji. Sve mi je djelovalo zanimljivo kroz sam taj čin, ponajviše zbog toga što je veliki broj mladih odlučio da će 365 dana služiti Kristu i tako uživati u Njegovu blagoslovu.

Znam da sam ovim obećanjem također dobila zadatak življenja Evanđelja, stoga ću nastojati što više čitati Bibliju i oslušivati što mi Bog želi reći. Uza sve to, odlučila sam da želim u daljnjem životu odrastati uz primjer svetog Franje kako bih mogla u potpunosti slijediti Isusa Krista, kako bih se neprestano vraćala moliti izvoru svega dobra i života te kako bih neprestano mogla osjećati

bratstva Frame!

Nakon duhovne obnove u župi Svih Svetih u Sesvetama 8. lipnja, tijekom koje je u naše bratstvo primljeno troje novih članova, te obećanja, framašku godinu zaključili smo izbornom skupštinom na kojoj je izabrano vijeće koje će služiti bratstvu u sljedećih godinu dana:

predsjednica: **Marija Radoš**

potpredsjednik: **Mirko Bilanović**

voditeljica formacije: **Katarina Grbavac**

tajnica: **Klara Obradović**

blagajnik: **Marko Čičak**

Josipa Rihtarić, Frama Sesevetska Sopnica

Proslavljeni deseti susreti Kotorvaroških Hrvata u Zagrebu

U nedjelju, 30. lipnja 2019. godine, u istočnom dijelu grada Zagreba u naselju Sesevetska Sopnica svečano su obilježeni 10. susreti raseljenih vjernika Hrvata župa kotorvaroške doline (Kotor Varoš, Sokoline i Vrbanjci) u nazočnosti velikog broja vjernika, prijatelja i uzvanika tog živopisno-povijesnog kraja sjeverozapadne Bosne. Ovogodišnji jubilarni susreti započeli su svečanim misnim slavljem u 11 sati u franjevačkoj samostansko-župnoj crkvi Svete Marije Anđeoske koje je predvodio kotorvaroški sin fra Petar Karajica, župnik župe sv. Franje Asiškoga u Sarajevu uz suslavlje gvardijana samostana sv. Ilije Proroka u Zagrebu prof. fra Bože Lujića, sopničkog župnika i definitora Bosne Srebrene fra Zdravka Dadića, samostansko-župnog vikara fra Stipe Karajice i vlč. Štefana Markovića, člana međunarodnog bratstva „Redemptoris Mater“ u Sarajevu, ovogodišnjeg mladomisnika. Fra Petar je na početku misnog slavlja pozdravio sve okupljene

vjernike naglasivši važnost ovakvih okupljanja kako u mjestima i župama gdje trenutno žive i rade, tako još više u zavičaju iz kojeg potječu. Okupljene je na kraju misnog slavlja u okviru župnih obavijesti pozdravio domaćin i župnik Sesevetske Sopnice fra Zdravko Dadić izrazivši zadovoljstvo što Kotorvarošani, i ne samo oni ovakvim okupljanjima čuvaju spomen na zavičajnu baštinu i krajeve iz kojih potekoše, a danas raseljeni u velikom broju napučuju i izgrađuju Hrvatsku, Europu i svijet.

Misa zahvalnica slavljenja je za sve stradale, ubijene, nestale i pokojne iz kotorvaroške doline, posebno za branitelje. Okupljene je na kraju misnog slavlja pozdravio sopnički samostansko-župni vikar i voditelj Odbora ovogodišnjeg okupljanja fra Stipo Karajica, zahvalio dobročiniteljima, sponzorima i volonterima, te pri tome izrazio zadovoljstvo što raseljeni vjernici kotorvaroških župa još uvijek održavaju svoje godišnje susrete u

Hrvatskoj i u župi Sesevetska Sopnica, koja je pastoralno-duhovno povjerena franjevcima provincije Bosne Srebrene. Misno slavlje je, skladnim pjevanjem poznatih pučkih pjesama, uzveličao mješoviti župni zbor pod ravnanjem Petre Rehak, a nedjeljna misna čitanja, pripjevni psalam i zazive Molitve vjernika čitali su: Ivana Kovačić, Ivka Škorić, Vinko Jelušić, Anamarija Bilobrk i Dražen Markota.

Obilježavanje jubilarnih susreta kotorvarošana u Hrvatskoj nakon mise je nastavljeno u kripti župne crkve prigodnim druženjem uz kršćanske „agape ljubavi“ uz kuhani grah, kobasice, piće i razgovor te glazbeno uveseljavanje poznatog hrvatskog kantautora i glazbenika Miroslava Škore, uz pratnju tamburaškog sastava Tamburiks iz Zagreba. Okupljeni su imali prigodu razgledati i štandove s narodnim rukotvorinama iz Kotor Varoša, Usore, Uskoplja, Žepča, Plehana i Posušja i nabaviti sebi za uspomenu i dar prijatelju.

Na kraju cjelokupnog programa predsjednik Udruge Kotorvaroških Hrvata u Zagrebu Marko Bilobrk i prof. dr. Ivo Pranjković su zahvalili u ime Udruge, članova Upravnog, pripremnog odbora i okupljenih članova iz loze Pranjković, koji su se po prvi put organizirano i u većem broju pridružili zavičajnim sumještanima, koji ovakvim nastojanjima ne dopuštaju zaborav rodnog zavičaja.

Misi i jubilarnim desetim susretima raseljenih Kotorvarošana u Hrvatskoj nazočili su brojni gosti i uzvanici: Milan Bandić, gradonačelnik Grada Zagreba sa suradnicima, Ivan Zeba, predstavnik Ureda za Hrvate izvan Hrvatske, dr. Ivan Marčeta, član Upravnog odbora UBH Prsten u Zagrebu, predsjednici Vijeća gradskih četvrti Donja Dubrava i Sesvete Milan Draženović i Stjepan Kezerić, Anto Ešegović, predsjednik mjesnog odbora Stari Retkovec, Dragan Juričević i Ivica Marčinković Zgrim, predstavnici vlasti Općine Kotor Varoš, Zoran Piličić, iz Ministarstva obrane Republike Hrvatske, kao i značajan broj članova župno-pastoralnog i ekonomskog vijeća, Frame, OFS-a i volontera. Susret su, nazočnošću poduprli vjernici i prijatelji podrijetlom iz drugih krajeva Bosne i Hercegovine, predstavnici i članovi zavičajnih udruga Jajca, Rame, Gruda, Banje Luke te kuburaške udruge Okić iz Klinča Sela, koje predvodio Mirko Smetko. Proslava jubilarnih susreta zaključena je u veselom raspoloženju u kasnim popodnevnim satima.

Ivonides Marković i Josip Tolić

Samostan "Marija zvijezda" obilježava 150 godina postojanja

OBLJETNICE

Trapistički samostan, odnosno opatija "Marija Zvijezda" u Banjaluci, koji je kroz istoriju ostavio neizbrisiv trag na život u gradu na Vrbasu sutra slavi 150. godišnjicu postojanja. Sir trapist, prva hidrocentrala, pivara, most preko Vrbasa, prva bolnica, visokoškolska ustanova, osnovna i zanatske škole ono su po čemu će Banjalučani uvijek moći pamtiiti redovnike ovog samostana.

U periodu između dva svjetska rata ovaj samostan je bio najveća trapistička opatija u svijetu sa preko 200 redovnika, a danas ih je u samostanu u banjalučkom naselju Trapisti svega dvojica.

Franjo Komarica, biskup banjalučki, uoči obilježavanja značajne godišnjice ekipi Anadolu Agency (AA) ispričao je da je u pitanju jedinstvena vjerska, kulturna i civilizacijska institucija zbog čega se i jubilej obilježava pod sloganom "Marija Zvijezda u Banjaluci, Evropa u Bosni i Hercegovini", jer su "čutljivi ljudi" došli iz 16 evropskih zemalja i donijeli na ovo područje ono najvrjednije što je Evropa tada imala, konstruktivni, radišni duh, duh univerzalnosti, širine, zauzetosti za čovjeka u njegovoj integralnosti, duhovnoj i materijalnoj potrebi.

"Danas Banja Luka ne bi ni izdaleka bila ovakva kakva je da nije bilo ovih izuzetno zaslužnih

Evropljana ovdje koji su donijeli mnoge inovacije, napredak u svakom pogledu, duhovnom, ali i ekonomskom, općem, kulturnom, obrazovnom, odgojnom, medicinskom i industrijskom. Zato mi je žao da sam ja kao rođeni Banjalučanin svjedok svih ovih proteklih 70 godina da su se lokalne vlasti i bivše i sadašnje države ovako maćehinski ponijele prema najvećim dobročiniteljima ovog grada i ove regije i da nakon prestanka bivše zemlje za razliku od drugih kojima je vraćena oduzeta imovina i omogućeno nešto konstruktivno da se radi na tom području, bilo u zgradama, zemljištu, šumama, nama se, odnosno katoličkoj crkvi, nije ništa vratilo", kazao je Komarica.

Istakao je kako postoje mnoge ideje na koji način bi se vraćanjem imovine mogao dati doprinos cijelom društvu, a da stalno "kucaju na ta vrata, koja su još uvijek zatvorena, pustim izgovorima".

"Želim stvoriti tu jedan centar, evropski centar za mir i pomirenje, izgradnju zajedničkog života za međunarodne međuvjerske susrete cijele Evrope, baš zato što je prije 150 godina dolazak trapista nas to zadužio", istakao je Komarica.

Na pitanje koliko Banjalučani znaju i cijene ono što su trapisti uradili za ovaj grad biskup banjalučki istakao je da neki znaju više, neki manje, ali "u vodećim ljudima našeg grada i entiteta ima premalo svijesti šta su trapisti ovdje radili".

Radostan je kaže što je mnogo više onih koji nisu Banjalučani, a koji dolaze u Trapiste da se upoznaju sa nekadašnjim životima redovnika. Volio bi da se pravedno počne valorizovati što su ovi ljudi ostavili svoje kosti u tuđini.

"Ako su oni gradili ovaj grad možemo im bar reći hvala. Nema ni jedne ulice, trapističke ulice, nema ulice Franza Pfantera nigdje, kao što nema velikih drugih ljudi zaslužni za ovaj grad koji

su katolici", kazao je Franjo Komarica i dodao da u cijeloj jugoistočnoj Evropi nema ničega sličnog kao što je "Marija Zvijezda" u svojoj prošlosti.

Mons. Ivica Božinović, župnik u Presnačama kaže da su 21. juna 1869. godine na ovo područje prispjeli prvi trapisti.

"Osnivač samostana 'Marija Zvijezda' Franz Pfanner je došao nešto ranije kupio zemlju s ove strane Vrbasa i pozvao svoju braću koja su se tada nalazila u Zagrebu da dođu i rekao je sam osigurao zemljište, osigurao samostan i kada su došli zatekli su ovu kućicu koja se nalazi iza mojih leđa, tu kućicu danas trapisti zovu kolijevka jer su iz nje nikli", rekao je Božinović.

Kućica se nalazila malo dalje od današnje lokacije samostana i služila je da se tokom ljeta u njoj nešto sačuva, a tu su prvi trapisti proveli tri mjeseca. Kada su vidjeli da neće moći preživjeti nadolazeću bosansku zimu kraj potoka Raškovca sagradili su svoj prvi privremeni samostan i uselili se u njega nakon tri mjeseca.

Kasnije su počeli gradnju većeg samostana na području današnje pivare, a tu su bila zanatska i industrijska postrojenja, sirotište i škole.

"U sklopu tog samostana bila je i crkva koja se nalazila u blizini današnje hidrocentrale, pedesetih godina prošlog stoljeća iz čista mira porušena po naredbi tadašnjih vlasti i od nje više nema ni traga", ispričao je Božinović.

Četvrti samostan današnja je Klinika za ortopediju i traumatologiju Univerzitetskog kliničkog centra Republike Srpske, gdje su trapisti živjeli do 1945. godine kada su ovi objekti

nacionalizovani. Osamdesetih godina prošlog stoljeća trapisti su sagradili mali samostan koji i danas služi.

"Trapisti su imali škole na svim nivoima, pučka škola, osnovna, zanatske škole, humanistička gimnazija i visoku filozofsko-teološku školu za svoje kandidate. U Trapistima se moglo završiti tridesetak zanata, kad bi neki dječak završio zanat dobijao je list osposobljenja, najosnovniji alat i slali su ga majstoru da ga obučava dalje", ispričao je on i dodao da je donedavno, a možda ima i još ljudi koji su s ponosom govorili da su zanat završili zanat upravo kod trapista. Čuveni sir trapist proizvodio se u Novoj Topoli i Aleksandrovcu.

"Trapisti su imali tamo dvije filijale, budući da su tu bili njemački kolonisti, vrlo napredni u poljoprivredi od njih su otkupljivali mlijeko uz svoje krave i pravili su za ono vrijeme ogromne količine sira, putera, maslaca i bili su službeni dobavljači za Bečki i Beogradski kraljevski dvor", ispričao je Božinović.

Proizvodnja sira obnovljena je 2008. godine u Aleksandrovcu u blizini Banjaluke, a u samostanu su ponosni jer je njihov trapist jedini originalni. Recept za izradu sira trenutno zna samo jedan redovnik, dok je drugi počeo da uči.

Prva sijalica u Banjaluci zasvijetlila je upravo iz hidroelektrane koju su trapisti podigli, i to prije nego u daleko razvijenijem Zagrebu. Prvo su kupili parni stroj, ali pošto je trošio puno drva, na Vrbasu su postavili manju turbinu, zatim i veće turbine, sagradili su betonsku branu, te drveni most, koji se danas koristi kao pješački most. Za hidrocentralu kaže da je šteta da nije postala muzej,

jer je radila do prije 40 godina, ali danas je devastirana i čeka neka bolja vremena.

"Svatko tko se imalo bavio trapistima zna da Banjaluka ne bi bila ono što jeste jer oni su imali zaokruženu cjelinu, jedan privredno-poljoprivredni zanatski kombinat za ono vrijeme", kazao je on.

Prema njegovim riječima kada su počeli sa gradnjom pri uvozu eksera, tadašnja carina nije znala šta je to. Hroničar je zapisao da za jedan stub kakve su koristili pri izgradnji mlina bilo potrebno 48

bosanskih volova i 24 seljaka, dok "naš brat sa četiri konja dovuče to sam". Kad se crkva gradila korišteni su lokomobili, dizalice, prema riječima Božinovića u pitanju je prvi objekt sagrađen "portland" cementom u koji je ugrađena armatura jer do tada toga nije bilo.

Župa Presnače, kaže Božinović, doživjela je sudbinu župa Biskupije banjalučke i ovog kraja, sada tu živi oko 150 katolika od predratnih 2.500.

"Kada smo prije 10 godina slavili 140 godina samostana tada su različiti dužnosnici i ovog entiteta, a bili su prisutni, obećavali da će - jer trapisti to zaslužuju, imovina barem u dijelu u kojem je moguće biti vraćena. Prošlo je 10 godina ništa se nije dogodilo", dodao je Božinović.

Preuzeto: www.aa.com.tr//ba/balkan

Sokoline

Župa Sokoline djeluje samostalno od 1872. godine, a do tada je bila u sastavu župa Kotor. Prema tome, kotorvaroški župnici koji su djelovali do 1872. mogu se smatrati istodobno i sokolskim. Stoga podatke o njima nećemo ponavljati, nego ćemo ih priopćiti samo za one koji su djelovali kao sokolski. I ovdje, kao i kod kotorvaroške župe najprije o pastoralnom svećeništvu, a zatim o duhovnim zvanjima.

Pastoralno svećeništvo

Redosljed župnika ove župenačinjen je prema maticama župe, a osnovne podatke o njima našli smo uglavnom u šematizmima provincije Bosne Srebrene. Od osnivanja župe do danas ovdje je djelovalo pedesetak župnika, od kojih neki i po više puta. Bili su to idući kronološkim redosljedom:

RADIĆ fra Ivan – Rođen na Kupresu 3. rujna 1841, a umro u Jajcu 1. svibnja 1905. Župnikovao od lipnja 1872. do lipnja 1873, te od siječnja 1888. do svibnja 1891.

DUIĆ fra Mato – Rođen 18. travnja 1840. u Travniku, gdje je i umro 16. listopada 1877. Bio je župnik od lipnja 1873. do svibnja 1877.

KOVAČ fra Lovro – Rodom iz Priječana. Bio je župnik od svibnja 1877. do svibnja 1880.

LJUBAS fra Filip Bio je župnik od svibnja 1880 do rujna 1882.

ALAUPOVIĆ Antofra Pavao – Rođen u Docu 29. ožujka 1843. gdje je i umro 31. kolovoza 1915. Bio je župnik od rujna 1882. do svibnja 1884, te od srpnja 1912. do travnja 1913.

VICIĆ fra Vinko – Rođen u Fojnici 16. prosinca 1844. Umro u Sokolinama

12. ožujka 1886. Pokopan na jakotinskom groblju. Bio je župnik od svibnja 1884. do veljače 1886.

MAŠIĆ Petar fra Stjepan – Rođen u Slimenima kod Doca 11. rujna 1846, umro u Gučoj Gori 7. prosinca 1921. Bio je župnik od veljače 1886. do svibnja 1887.

MAČINKOVIĆ fra Anto – Rođen u Bukovici 14. siječnja 1849, umro na Sokolinama 26. prosinca 1887. Pokopan na sokoljskom groblju. Bio je župnik od svibnja 1887. do prosinca 1887.

KALAMUT Anto fra Bono – Rođen u Fojnici 27. veljače 1845, umro u Rami 3. travnja 1906. Bio je župnik od svibnja 1891. do svibnja 1894.

ERCEG fra Andrija – Rođen na Kupresu 2. studenog 1849, umro u Jajcu 18. listopada 1894. Bio je župnik od svibnja 1894. do rujna 1894.

PALINIĆ Ivan fra Anto – Rođen u Udurlijama kod Bugojna 19. svibnja 1835, umro u Jajcu 18. lipnja 1919. Bio je župnik od rujna 1894. do lipnja 1897.

JURIĆ Stjepan, fra Sarafin – Rođen u Podzavalju kod Bihaća 17. veljače 1867, umro na Petrićevcu 7. srpnja 1935. Bio je župnik od lipnja 1897. do svibnja 1899.

NEVESTIĆ Mato fra Stipo – bio je župnik od svibnja 1899. do svibnja 1901., te od lipnja 1919. do svibnja 1923.

S. Kovačić, Katolici u kotorvaroškom kraju, Svjetlo riječi, Sarajevo, 1989., str. 172.-173.

Uskrs u Africi

Kada zapravo počinje Uskrs. Kako kome. Tko vjeruje njemu počinje prije. Kada pišem o Uskrsu počinjem pisati o danima koji nas dovode do Uskrsa. Da bi se dogodio Uskrs trebalo se dogoditi puno toga.

„Tvoju smrt Gospodine navještamo, tvoje uskrsnuće slavimo, tvoj slavni dolazak iščekujemo.“ Vjerujem da vam je poznat ovaj citat koji ponavljam na svakoj sv. misi. Smrt Gospodina našega Isusa Krista zapravo je najava njegova uskrsnuća.

Zato ne možemo govoriti o Uskrsnuću ako prije toga ne govorimo i ne slavimo Isusovu smrt, smrt na križu. Zašto slaviti smrt? Kada ovo upitate čovjeka u Africi on ima jednostavan odgovor: jer je to početak novoga života. Oni vjeruju boljega života. I tako kod njih pokop izgleda kao veselje. Slave oni i Uskrs tako. Za Uskrs smo se pripremali uobičajeno: molitvom križnoga puta. Tako smo mi sestre organizirale križni put s djecom koja su po primjeru odraslih od podnožja brda do vrha nosili kamenje na ramenima ili oni vještiji na glavi. Bio je to ne toliko dug put kao što je uspon bio veliki. Kamenje odlažu pored križa koji je postavljen na vrhu brda.

Želim s vama podijeliti i običaje u danima Velikog tjedna. Na Cvjetnicu sveta misa je započela procesijom. U procesiji su sudjelovali brojni vjernici mašući palminim grančicama i kličući u sav glas: „Hosana... Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje.“ Žene su prostirale svoje akatengye (marame) po putu kojim je išla procesija. Bilo je uistinu dirljivo. Izraz je to njihove tradicije i vjere.

Na veliki četvrtak običaj je pranja nogu. Obredi su počeli u šest sati. Ovdje je čast biti izabran za „apostola“ kojem će biti oprane noge. Ta čast ove godine pripala je i meni. Ja sam se doista osjećala počašćenom. Poslije svete mise imali smo „Getsemansku uru“ koja je trajala nekoliko sati. Naizmjenično su se, u spomen na Isusovo vrijeme provedeno u tamnici, izmjenjivale molitvene grupe. I tako do ponoći.

Na veliki petak velika procesija s križem i molitvom na određenih 14 postaja. Iako je put bio dug i dugo trajao sudjelovali su svi: djeca (manja, veća), mladi, odrasli i stariji. Iza toga su slijedili obredi velikog petka.

Na veliku subotu počeli smo uskrsno bdijenje. Sv. misa trebala je početi u 9,30 ali je počela sat i pol kasnije što je

ovdje uobičajeno. Svi su strpljivo čekali (nikome se nije žurilo jer su došli na bdijenje). Činilo mi se da su bili spremni ostati do jutra makar i uz veliki oganj koji je vani spremno čekao da na njemu bude zapaljena uskrsna svijeća. Velika je to noć. Puna svjetla. U ovoj noći imali smo krštenje djece. Ne znam koliko; bilo ih je puno i bilo je teško prebrojati.

Uskrsno jutro. Sve uobičajeno. Crkva puna vjernika. Svi su došli susresti se s uskrsnim, došli su slaviti Uskrs i djeliti radost života s drugima. Tako se u tim jutarnjim satima često moglo čuti: Kurika Paska (sretan Uskrs) na što smo odgovarali: Niwe gikurikye (čitaj: nive đikuriće), što znači i tebi isto.

I tako vam želim radost koju su doživjeli apostoli u susretu s Uskrsnim Kristom i svu radost života i zato kažem: Kurika Paska.

s. Ivka Lučić, misionarka u Ugandi

Leali Osmančević je magistrica komunikologije i asistentica na Odjelu za komunikologiju na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu. Znanstveni interesi su joj djeca i mediji, etika u medijima, humanitarne akcije i dječji domovi. Autorica je niza znanstvenih i stručnih radova te sudionica projekata vezanih uz djecu, medijski odgoj i komunikacijske vještine s djecom.

Djeca u svijetu pozitivnih i negativnih medijskih sadržaja

Nasilje u medijima tema je brojnih znanstvenih istraživanja već dugi niz godina. Medijski korisnici, a posebice djeca nasiljem u medijima susreću se gotovo svakodnevno, primjerice u reklamama, crtici, glazbenim spotovima i videoigramama. Prema procjenama, prosječno dijete do svoje osamnaeste godine u medijima može vidjeti 200 000 simuliranih nasilnih djela i 16 000 dramatiziranih ubojstava (Trend, 2007: 4). Složit ćete se kako navedena medijska slika nasilja nema previše veze sa stvarnošću. Nasilje je prenaplašeno i djeca mogu početi razumijevati svijet koji ih okružuje kao opasno mjesto za život, čemu nas uči kultivacijska teorija. Pretjerana izloženost nasilnim sadržajima kod djece može izazvati četiri vrste nepovoljnih učinaka: fiziološke, emocionalne, kognitivne te promjene u ponašanju i stavovima (Kanižaj, Ciboci, 2011: 20—23). Kao

roditelji i sami ste mogli primijetiti promjene u ponašanju kod svoje djece. Ubrzan ritam disanja i otkucaji srca, povećanje krvnog tlaka, pojačano znojenje — što zovemo fiziološkim učincima. Ili pak navikavanje na nasilje, smanjenje empatije ili osjećaj straha kao klasične emocionalne učinke. Ali nasilje u medijima u određenim nas okolinostima može poticati na nasilno ponašanje, na učenje novih oblika ponašanja ili se može prezentirati kao mogući način rješavanja sukoba. Nitko ne tvrdi da će svaki nasilan medijski sadržaj kod sve djece imati iste učinke. Učinci nasilnih medijskih sadržaja mogu biti kratkoročni i dugoročni. Kratkoročni su svi oni učinci koji se jave neposredno nakon izloženosti određenom nasilnom medijskom sadržaju, najčešće unutar prvih sat vremena, kao što je prolazni osjećaj straha nakon od gledanog horor filma. Dugoročni učinci javljaju se tek

nakon niza nasilnih sadržaja kojima je dijete bilo izloženo u duljem vremenskom periodu, primjerice nekoliko mjeseci ili godina. Dijete na taj način može, primjerice, doživljavati svijet opasnijim nego što jest i biti u stalnom strahu upravo zbog pretjerane i dugotrajne izloženosti nasilju u medijima.

Nasilje putem novih medija — cyberbullying

S razvojem novih tehnologija, razvili su se i novi oblici nasilja i štetnih sadržaja do kojih djeca mogu doći koristeći se svojim pametnim telefonima, društvenim mrežama, elektroničkom poštom i ostalim novim medijima. Novi oblik nasilja novim medijima je takozvani cyberbullying pod kojim se podrazumijeva svaka komunikacijska aktivnost cyber tehnologijom koja se može smatrati štetnom, kako za pojedinca tako i za opće dobro (Poliklinika za zaštitu djece Grada Zagreba). Spomenute komunikacijske aktivnosti koje se smatraju štetnima uključuju bilo koji oblik uznemiravanja i vrijeđanja novim medijima, lažno predstavljanje (posebice na društvenim mrežama), širenje uvredljivih komentara i poticanje grupne mržnje, krađa i mijenjanje lozinki, dječja pornografija te bilo koji drugi oblik napada na privatnost pojedinca. Djecu bi svakako trebalo upozoriti na najčešće

pogreške koje čine i zajedno s njima ispravno namjestiti postavke privatnosti, posebice na društvenim mrežama. Pogreške koje mogu dovesti do cyberbullyinga: —objavljivanje adrese i broja mobitela —zanemarivanje pravila korištenja određene društvene mreže (eng. Terms of service) —objavljivanje lokacija na kojima se trenutno nalazimo (eng. Check-in) —prihvatanje nepoznatih ljudi za prijatelje —prihvatanje automatski postavljenih postavki —stalno objavljivanje fotografija, posebice neprimjerenih. Ovi su savjeti korisni i odraslima i jasno pokazuju koliko je važna medijska pismenost — potrebno je da svi budemo svjesni posljedica našeg ponašanja u virtualnom svijetu. Zabrinjava nas što se u posljednje vrijeme pojavio velik broj grupa mržnje na popularnim društvenim mrežama koje su u stvarnom svijetu dovele do niza neželjenih posljedica. Nasilje novim medijima stoga je i opasnije od nasilja u stvarnom životu jer ono može biti prisutno cijelo vrijeme i žrtva uvijek nanovo može pročitati neželjene poruke nasilnika. Publika u takvim slučajevima postaje sve brojnija, posebice kada je riječ o grupama mržnje koje su na internetu uvijek javne i dostupne velikom broju ljudi. U takvim slučajevima nasilnici najčešće ostaju anonimni što dodatno otežava rješavanje određenog slučaja cyberbullyinga.

Što učiniti u slučaju nasilja putem novih medija?

Ako djeca postanu žrtve ovog oblika nasilja postoji

nekoliko savjeta koji im mogu pomoći u rješavanju slučaja. Za početak, žrtvu nikada ne treba okrivljavati za ono što im se dogodilo, već im pružiti maksimalnu podršku i pomoć. Na neželjene poruke nikada ne treba odgovarati ili se upuštati u svađe ili rasprave sa zlostavljačem. Poruke i fotografije treba sačuvati i pokazati odrasloj osobi. Ukoliko je riječ o težem slučaju u koji je uključena i policija, sačuvane poruke im svakako mogu dodatno pomoći u pronalaženju zlostavljača. Ukoliko je zlostavljač poznat žrtvi, bilo bi dobro blokirati ga na društvenim mrežama, elektroničkoj pošti ili na mobitelu. Svaki oblik elektroničkog zlostavljanja svakako treba prijaviti roditeljima, učiteljima ili prijateljima, bilo kojoj osobi u koju dijete ima povjerenja. Za sve teže slučajeve potrebno je obavijestiti i policiju.

Seksualni sadržaji u medijima

Seksualni sadržaji postali su, također, česta pojava u medijima te im djeca mogu biti izložena sve češće kroz reklame, videoigre, filmove ili glazbene spotove. Prikazivanje bilo kojeg

oblika seksualnog ponašanja na moralno neprihvatljiv način naziva se pornografija te se kao takva smatra negativnom pojavom koja često iskorištava djecu i žene kao objekte i degradira ljudske osjećaje i dostojanstvo (Zgrabljic Rotar, 2005: 6). Pretjerana i nekontrolirana izloženost seksualnim sadržajima u medijima mogu dovesti do niza neželjenih posljedica pa su tako, primjerice, prema nekim istraživanjima (Escobar-Chaves et al, 2005; Villani, 2001; Collins et al, 2004; Ilišin et al., 2001) adolescenti, uslijed spomenute pretjerane izloženosti, skloni upuštati se u sve raniji, ali i rizičniji spolni odnos. Također, izloženost seksualnim sadržajima može dovesti i do stvaranja pogrešnih vrijednosti o obitelji, vezama i braku, kao i dovesti do desenzibiliziranja djece i mladih te doživljavanja pripadnika suprotnoga spola kao seksualnih objekata. Mediji promoviraju stereotipne ideale ljepote Djevojčice i dječaci u sve ranijoj dobi postaju okruženi prikazima ljepote i stereotipnim likovima u omiljenim crtanim filmovima, reklamama, videoigramama i dječjim emisijama. Muški su likovi najčešće

prikazani kao junaci, vođe, inteligentne osobe koje imaju moć i slično dok ženski likovi uvijek trebaju pomoć i najčešća su im zanimanja: kućanice, majke, dadilje, sluškinje i učiteljice. Istraživanje koje se bavilo karakterizacijom junaka animiranih serija pokazalo je da su ženski likovi često opsjednuti modom i dečkima ili da su princeze koje čeznu za ljubavi te se uklapaju u svijet svog odabranika (Lamb, Brown, 2009). Zbog različitih nepovoljnih prikaza ljepote u medijima te pretjerane pojave stereotipa, mediji kod djece i mladih mogu uzrokovati i poremećaje u prehrani. To je najčešće povezano s pretjeranim naglašavanjem kako je mršavost (koju se naziva vitkošću) jedini ideal ljepote i tajna uspjeha, izražavanje svojevrsnog gađenja prema debljini, naglašavanje i promoviranje dijeta i modne industrije te općenitim naglašavanjem važnosti fizičkog izgleda.

Tri odlike kvalitetnih medijskih sadržaja

1. Informiranje

Mediji djecu najbrže mogu informirati o određenom događaju i približiti im ono što se događa u njihovoj okolini ili svijetu. Svojim informiranjem mediji mogu osvijestiti određeni problem u društvu, ukazati na određene propuste i potaknuti korisnike na pozitivno djelovanje. Ukoliko je riječ o njihovim vršnjacima, mediji mogu utjecati i na dječje samopoimanje, ali i na stvaranje slike odraslih o djeci. Stoga bi se trebali pratiti samo oni informativni mediji koji su istiniti i objektivni te oni koji se ne koriste stereotipima niti bilo kojim drugim generaliziranim prikazom određene skupine ljudi i pojedinaca.

2. Obrazovanje

Različiti medijski sadržaji namijenjeni su obrazovanju i kulturnom obogaćivanju. Budući da djeca sve više vremena provode uz medije, edukativne su emisije poželjni sadržaji za njih. Osim učenja i otkrivanja novih ljudi, kultura i pojava, djeca uz medije mogu učiti strane jezike, igrati edukativne računalne igre, upoznavati druge zemlje ili aktivnosti svojih vršnjaka. Nekim odgojno-obrazovnim medijskim sadržajima koriste se i u školama pa bi se njihovo gledanje trebalo nastaviti i kod kuće što bi dugoročno dovelo do što manjeg izlaganja djece nepovoljnim medijskim sadržajima. Trebali bismo svi zajedno više promovirati kvalitetan medijski sadržaj i pokazati djeci svojim primjerom kako odabiremo što ćemo

zajedno gledati.

3. Zabava

Uz prve dvije uloge, jednako je važna i zabavna uloga medija u dječjim životima. U zabavne medijske sadržaje najčešće spadaju crtani filmovi, humoristične serije i filmovi, neke računalne igre, različiti zabavni showovi i slični sadržaji kojima u središtu nije nasilje, već smijeh i različiti humoristični prikazi. Djeca se uz zabavne medijske sadržaje rado opuštaju te su zato ovi medijski sadržaji itekako poželjni u dječjoj svakodnevnici. Ipak, treba imati na umu da specijalizirani dječji programi i televizijski kanali najčešće prikazuju crtiće i dječje emisije, nisu nužno zabavni i poželjni medijski sadržaji najviše zbog pretjerane uporabe nasilja kao središnjeg elementa. Iz svega navedenoga proizlazi potreba za pravovremenim razvijanjem medijskih kompetencija. Za pravilnu upotrebu medija i kritički odmak od određenih medijskih sadržaja nužno je razgovarati s djecom o medijima, poznavati ciljeve medija i ispravno tumačiti medijske sadržaje te u konačnici biti medijski opismenjen.

Izvor: Osmančević, Leali (2015). Pozitivni i negativni medijski sadržaji, str. 55-61, u: *Komunikacija odgaja — odgoj komunicira. Emocionalna i medijska pismenost (2015)*, Zagreb: Pragma (*besplatno preuzimanje brošure u PDF formatu*)

Blagoslov polja na Rokovu groblju

Najprije upoznavanje mlađe generacije sa prošlošću kraja. Sve ovo kuda prolazimo a vidimo kao šikarje, gustiš, zapušteni teren nekoć je bilo obradivo tlo. Ravniji dijelovi zasijani pšenicom, kukuruzom, raži, zobi, ječmom. Blage padine isto tako. Brdovitije bijahu voćnjaci i pašnjaci. Da bi se isplatio trud trebalo je vrijedno raditi, ulagati znanje i umješnost ali zazivati Svevišnjega na pomoć!

U proljeće kreću blagoslovi. To je veliki događaj za selo, za svaku obitelj. Blagoslovu polja su prisutni rođaci, kumovi, braća, sestre iz drugih sela da bude svečanije. Tu smo upoznavali kumove, tetke, prijatelje. Poslije mise smo svi išli našim kućama na užinu. Veselje veliko, juhe, pečenje, meza, rakija, kolači. Pokazuje se karakter, pokazuje se što se u međuvremenu napravilo, zasijalo, posadilo, koliko se ovaca ojanjilo, krava otelilo. Djeca trčkaraju, veru se po drveću, skaču. A druge nedjelje odlazimo i mi njima pa nas oni ugošćuju i pokazuju obraz, pokazuju koliko su dobri domaćini.

Nužda zakon mijenja. Blagoslov nam i sada treba. Evo nas na Rokovu 19.05.2019. Krasan dan. Kao stvoren poslije onih divljanja i oblaka i Vrbanje. Groblje pokošeno, milina. Pomiješana s laganim povjetarcem razliježe se naša molitva. Ima nas hvala Bogu sa svih strana. Od kuge, gladi i rata! Oslobodi nas Gospodine! Da se dostojiš plodove zemlje dati i uzdržati - Tebe molimo, usliši nas! Putuje blagoslov prema Zabrdju, Baščini, Bilicama, proteže se na Duratovce, Sokoline, zaokružuje

Janičare i Šibove, ulazi u podbrdske njive i šljivike, penje se po sokacima. Sigurni smo da je blagoslov stigao i do vas koji niste mogli doći.

Hvala Bogu za fra Juru koji je vodio blagoslov i misu, hvala svima što su bili dobro raspoloženi, hvala užinarima što su se pridružili blagovanju za stolom. Nema više odlazaka kućama već se to obavlja na samom groblju, pod lipom. Hvala Jakovu koji se potrudio i za sve to organizirao, hvala svima koji su to poduprli novčanim prilozima. Hvala onima koji su došli a već se oslanjaju na štap, onima malenima koji su došli u naručju. I Ivici Kačarevom na rakiji. Bila je dobra.

I po starom dobrom običaju, kako su se ispraćali užinari. Zbogom i nemojte čemu zamjeriti. I ako Bog da vidimo se i dogodine, a vi pozdravite sve svoje i znajte: Nema raja bez rodnoga kraja!

Mato Pejavić

ZDRAVLJE

LIMFNE ŽLIJEZDE

Ljekaruša fra Jure Marčinkovića

PITANJE

Bio sam uvijek zdrav, ali su mi u zadnje vrijeme otekle limfne žlijezde. Odlazio sam liječniku, a on mi je rekao da nije ništa opasno i dao neke lijekove. Mogu li se otekle limfne žlijezde izliječiti prirodnim načinom?

ODGOVOR

Između stanica u tijelu teče tekućina koja se naziva limfom. Ona pomaže izmjenu tvari

između krvi i svih stanica. Pri tom veliku ulogu imaju limfni čvorovi i krajnici. Ako nastanu smetnje u radu limfnih žlijezda, cijeli organizam ne funkcionira kako bi trebao. Zato je nužno učiniti sve da limfne žlijezde ostanu zdrave i nesmetano rade na dobrobit cijeloga organizma jer su u limfnim čvorovima limfociti, ali i makrofagi koji se bore u organizmu kao zaštita od mikroba, virusa, bakterija.

Preporučujem nekoliko svojih recepata.

Čaj od orahovih listova (*Juglandis regiaefolia*). Čaj od orahovih listova regulira pravilno funkcioniranje limfne tekućine i tako pridonosi dobrom zdravlju organizma. Djelovanje čaja od orahovih listova korisno je u slučaju bolesti limfnih žlijezda. U šalicu vrelе vode stavite vrhom punu malu žlicu orahovih listova, ostavite 10 minuta poklopljeno, procijedite i ulijte u termosicu. Na dan popijte tri šalice toplоg čaja, na gutljaje. Pije se tri tjedna, slijedi tjedan stanke i kura se ponovi. Poslije toga može se napraviti ciklus s čajem od dobričice.

Čaj od dobričice (*Glechoma*

hederacea). U šalicu vrelе vode stavite dvije male žlice dobričice, ostavite pet minuta poklopljeno, po potrebi dodajte malu žlicu meda te popijte toplo i na gutljaje. Dvаput na dan popijte po šalicu čaja. Kura traje tri tjedna, tjedan pauzirajte, a zatim ponovite ciklus. Čaj je koristan pri smetnjama cijeloga limfnog sustava.

Čaj od kore taheba (*Tabebuiaefcortex*). Preporučujem da pijete i

čaj od kore taheba. U 0,75 litre hladne vode stavite 20 g (3 velike žlice) kore taheba, kuhajte na laganoj vatri 20-30 minuta dok ne uvri za 0,25 l, procijedite, ulijte u termosicu te tijekom dana popijte toplo i na gutljaje. Kura traje tri mjeseca, zatim pauzirajte mjesec dana i po potrebi ponovite kuru još tri mjeseca. Oprez! Osobe koje uzimaju lijekove za sprječavanje grušanja krvi (aspirin, marivarin) smiju uzimati čaj od taheba samo pod nadzorom liječnika!

Sumporni jod. U ljekarnama možete nabaviti homeopatski pripravak *Sulfur jodatum D4*. Učinkovit je kod oteklіh limfnih žlijezda. Triput na dan uzmite po 12 kapi, i to dulje vrijeme.

nastavit će se...

Svjetski dan okoliša - World EnvironmentDay

Jeste li znali da devet od deset ljudi na Zemlji udiše onečišćeni zrak?

Svjetski dan zaštite okoliša obilježava se 5. lipnja, a tog dana je 1972. u Stockholmu održana konferencija Ujedinjenih naroda na kojoj je prihvaćen program zaštite okoliša UN-a. Ove godine obilježava se pod geslom "Borba protiv onečišćenja zraka".

Svjetski dan zaštite okoliša obilježava više od 140 zemalja svijeta radi poticanja građana na odgovorno ponašanje za očuvanje planeta kroz aktivnu ulogu u održivom i ravnomjernom razvoju.

Cilj je potaknuti pojedince na promjenu ponašanja koja izravno utječe na očuvanje zraka te, u konačnici, zdravlje ljudi. Onečišćeni zrak je izazov današnjice koji zahtjeva dugoročnu strategiju i suradnju

svih razina vlasti, ministarstava (promet, energetika, poljoprivreda) te gospodarskog sektora. S obzirom da onečišćeni zrak ne poznaje državne granice, učinkovita politika zaštite zraka moguća je samo djelovanjem na globalnoj razini, pri čemu se politikama i ciljanim aktivnostima nastoje smanjiti emisije koje su rezultat ljudskog djelovanja.

Zato se temom Svjetskog dana zaštite okoliša želi potaknuti pojedince da manjim promjenama u svakodnevici pridonese poboljšanju kvalitete zraka. Građane se potiče na korištenje javnog prijevoza ili dijeljenje vožnje s drugima, korištenje hibridnih ili električnih vozila, vožnju bicikla i pješaćenje, recikliranje otpada i

kompostiranje ostataka organske hrane, štednju energije (isključivanje svjetla i kućanskih aparata kada se ne koriste)...

U Hrvatskoj se kvaliteta zraka redovito prati, a svi podaci o tome dostupni su na portalu o kvaliteti zraka - poput koncentracija onečišćujućih tvari u zraku sa svih automatskih mjernih postaja u realnom vremenu.

U Federaciji Bosne i Hercegovine i u Republici Srpskoj mjerenje kvalitete zraka vrše hidrometeorološki instituti. Podatci za FBiH mogu se naći na: <http://fhmzbih.gov.ba/>. Za područje RSa stanice šalju podatke u na web stranicu: www.hidrometeo.ba, na kojoj se prikazuju podatci svih mjernih stanica u Bosni i Hercegovini.

Bihać

Glasnik objavljuje tekstove s temom „moje putovanje“. Jesmo li se ikada pitali u čemu je smisao putovanja? Zašto želimo lutati po mjestima s kojima nemamo povezano življenje – naš život se odvija daleko od tih mjesta. Putovati znači osloboditi srce, um i dušu za nešto novo – nešto što nije naša svakodnevica. Zato otvorimo se za radost koju ćemo doživjeti za jedan ili više dana izbivanja iz uobičajenosti. Uostalom, po kršćanstvu i naš život na zemlji je samo putovanje do slave u vječnosti.

Pođimo u Bihać, gradi središte istoimene općine u sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine te upravni centar Unsko-sanske županije u Federaciji BiH. Ima oko 46 000 stanovnika. Smješten je u Bihaćkom polju ispod brda Debeljača podno planina Plješevice i Grmeča, s obje strane Une – najljepše rijeke, a tu su i njezine pritoke Klokot i Privilica. Na zapadu graniči s općinama Hrvatske: Donji Lapac i Plitvička jezera-Korenica, na sjeveru s Cazinom, na istoku s Bos. Krupom i Bos. Petrovcem, a na jugu s općinom Drvar. Bihać je zanimljiv i lijep - grad prirodnih ljepota i povijesnih spomenika.

Džamija Fethija u Bihaću

Davne 1890. Radoslav Lopašić u svojoj knjizi Bihać i Bihaćka krajina piše: „Govori se tu o bedemih, tornjevih i o gradskom zidu, a svega toga kako mi prijatelji dojavljaju, sada više ne ima, jer je 'radi poljepšanja' grada porušeno. Nestalo je osim starog kaštela i Zelengradskih vrata na zapadnoj i Njemačkih vrata na južnoj strani. Još stoje – dakako samo za neko vrijeme – Unska i Krupska vrata.“

Krenuli smo u Zagreb i odabrali trasu: Sarajevo – Jajce – Ključ – Bihać - granični prijelaz Ripač, kako bismo vidjeli i ovaj dio naše ponosne Bosne i Hercegovine.

Bihać ili Bišće se prvi put spominje 1260. kao posjed cistercijske opatije u Topuskom. Bio je to slobodni kraljevski grad i tada se nazivao Otok sv. Ladislava. Riječ „bihać“ u različitim svojim oblicima: bišće, bijać, bihak, bihag označava kraljevsko dobro, a ovo je područje nekad zauzimalo središnje mjesto u Kraljevini Hrvatskoj. U srednjem vijeku više je puta u Bihaću zasjedao hrvatski sabor. Tako je 1494. Sabor iz Bihaća pisao papi Aleksandru VI. U Bihaću se, do dolaska turske vlasti, govorilo čakavicom - kakvu danas možemo čuti na hrvatskim otocima. Za područje oko Bihaća za turske vlasti uobičajio se naziv Turska Hrvatska. Naziv Bosanska krajina za ovo područje koristi se tek od 1878. Po odlasku Turaka vlada Austro-Ugarska, potom dvije Jugoslavije – kraljevska i socijalistička. Svaka vlast ponešto ruši, štošta oduzima, a svakako ponešto i gradi.

Tko je tu više rušio, a tko više gradio 'radi poljepšanja' grada sada nije ni bitno. Bihać – Bišće i njegovi Bišćani uživaju ljepote Une i šumovitih planina. Jutarnja šetnja gradom će vas očarati, posebice ako je sunčan dan. Naravno, da od gradskog prometa ne čujete žubor najljepše rijeke. Zato sjednite negdje pored rijeke te uz ukusne ćevapčiče i kavicu uživajte u plavetnilu riječnog toka, cvrkutu ptica i mirisu Une. Grad nije velik, pa ćete u kratkom vremenu vidjeti: džamiju, turbe, crkvu, muzej...

Kad su Osmanlije osvajale nove krajeve, napose gradove, običavali su pretvarati crkve u džamije. To su napravili u Beogradu 1521., pa crkvu sv. Luke u Jajcu, sv. Petra u Livnu, sv. Barbare u Bihaću, tako su i crkvu sv. Ante Padovanskog u Bihaću (sagrađena 1266.) pretvorili u džamiju. Zato se zove Fethija (Osvojena). Crkva je bila gotičke gradnje, pa je Fethija jedna od rijetkih europskih islamskih bogomolja u gotičkom stilu. Gotički zvonik služio je kao minaret do 1863. godine, kada je zbog dotrajalosti srušen i zamijenjen novim. Današnja Fethija se smatra najstarijom građevinom gotičkog stila na području Bosne i Hercegovine i nacionalni je spomenik BiH. Dolaskom Turaka svećenici nisu stanovali u gradu, već po okolnim selima. Tek je 1771. god. poznat je prvi župnik župe Bihać i od tada postoje matice. U Bihaću, kao i u mnogim dijelovima gdje su vladale Osmanlije teško je bilo biti svećenik, o čemu svjedoči i ubojstvo župnika fra Joze Valentića 1788. Danas u Bihaću postoji ulica što nosi njegovo

ime.

Za Austro-Ugarske vlasti franjevci grade novu crkvu 1891. Već 1899. crkva je proširena. U njoj su izgrađeni: glavni i dva pobočna oltara, a kasnije i kor. Godine 1938. crkva je temeljito preuređena prema nacrtima arhitekta Stjepana Podhorskog. Dobila oblik latinskog križa (duljina 58 i širina u križu 24 m), s kupolom na križištu i tri polukružne apside. Crkva je bila među najljepšim u Bosni Srebrenoj. Porušena je prilikom zračnog napada 1943. Tek sedamdesetih godina prošlog stoljeća franjevci su uspjeli izgraditi novu crkvu, oktogonalnog oblika, po projektu arhitekta Zdravka Čuka. Na zvoniku su tri zvona. U crkvi je postavljen križni put 1977., a nešto kasnije brončani kipovi Sv. Ante djelo Krune Bošnjaka i Majke Božje (J. Marinović). Kip Nikole Tavelića izradila je kiparica Alojzija (Lojzika) Ulman 1963. godine. Crkva je u Domovinskom ratu pretrpjela mnoga oštećenja. Vrijedni fratri to uspijevaju popraviti. Župa pripada Banjolučkoj biskupiji. Biskup Komarica osnovao je Katolički školski centar „Ivan Pavao II“, koji radi od 2006. Prvo je osnovana Opća gimnazija, a sljedeće godine i Osnovna škola.

Šećući gradom u Ulici 5. korpusa naići ćete na knjižnicu „Sv. Josip“, koju vode sestre

Klanjateljice Krvi Kristove. U Bihaću su od 1894. gdje uz samostan i školu organiziraju satove glazbe, stranih jezika i ručnog rada. U lipnju ove godine svečano su obilježile 125. obljetnicu: izložbom dokumenata i fotografija te akademijom. U njihovu samostanu je održano prvo zasjedanje AVNOJ-a 27. studenog 1942. Samostan je oštećen 1944. godine. Socijalistička Jugoslavija je zabranila rad redovnicama i oduzela imovinu. Ponovno djeluju od 1966. kupovinom kuće u kojoj drže sate glazbe za djecu. Za Domovinskog rata podnosile su sve patnje koje je doživio Bihać, a i samostan je oštećen. Obnovile su zgradu i danas ispunjavaju svoje poslanje brinući se za: župnu katehezu, animiranje liturgije, vjeronauk u školi, poučavaju u sviranju, vode domaćinstva u župnoj kući i knjižnicu „Sv. Josip“.

Pretpostavlja se da je utvrda - Kapetanova kula građena oko 1205. i jedna je od najstarijih građevina. Danas je u njoj Muzej Unsko-sanskog kantona u kojem možete pronaći rijetke eksponate iz vremena japodskih plemena, a naravno i druge vezane za Bihać i Pounje. Ako vas zanima prošlost posjetite i ostatke srednjovjekovnih gradova: Orašac, Rmanj, Ostrovica, Brekovica i Sokolac.

U Rmnju je poznati pravoslavni manastir smješten u zanimljivu predjelu utoka Unca u Unu. Gradila ga je supruga Urliha II. Celjskog kćer Đurđa Brankovića. No,

manastir je više puta stradavao i napuštan, pa i u Drugom svjetskom ratu. SFRJ dozvoljava obnovu 1974. ali, monaški život u njega je vraćen tek 1991. Zbog rata 1992.-1995. napušten je da bi od 1998. ponovno oživio.

Rijeka Una sa svojim prirodnim ljepotama nameće se kao turistički brand. Donošenjem Zakona o nacionalnom parku Una i utemeljenjem firme istog naziva stvorena je podloga za razvoj turizma. O ovom parku Glasnik je pisao ranije. Morate doći i upiti te ljepote... U srpnju se održavaju regate. Ove godine je bila 47. međunarodna Una regata od 24. do 27. srpnja. Bilo bi lijepo pridružiti se ovom najvećem sportskom događaju te vrste u BiH. Ako više volite sajmove dođite u rujnu jer se od 12. do 15. održava Međunarodni ekološki sajam – EKOBIS.

Znamo da svi migranti žele u Zapadnu Europu, pa je zbog blizine granice s EU, najveći broj njih u Bihaću i okolnim mjestima. Gradu i njegovim stanovnicima migranti su donijeli mnoge nevolje. Svakodnevna zbivanja su: tuklo se oko 300 migranata; policija pretresla migrante – našla hladno oružje; migrant koji je silovao djevojku u Bihaću... Čuvari grada - pripadnici policije Ministarstva unutarnjih poslova Unsko-sanskog kantona imaju pune ruke posla. Svi se borimo za ljudska prava migranata. Tko se bori za prava građana Bihaća?

Nemojte da vas razmišljanje o migrantima spriječi posjetiti ovaj grad. Dođite, jer ćete, boravak u Bihać, dugo nositi u srcu.

Luca Koroman

Crkva sv. Ante Padovanskog u Bihaću

 Nema raja bez rodnoga kraja!